

เพื่อให้ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาและส่งเสริมให้กำลังพล ทอ. มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการ
วันสงกรานต์ประเพณีทั้งสี่ภาค

คนไทยในแต่ละภูมิภาคจะมีรูปแบบ พิธีกรรม จารีต ความเชื่อ เอกลักษณ์ และการจัดกิจกรรมที่แตกต่างกันไปตามคติความเชื่อและการดำเนินชีวิต

ภาคเหนือ

ประเพณีสงกรานต์ภาคเหนือ เรียกว่า “**ปเวณีปีใหม่**” จัดขึ้นอย่างน้อย ๓ - ๕ วัน

วันแรก คือ สรงขานต์ล่อง หมายถึง วันที่ปีเก่าผ่านไป มีความเชื่อว่า ตอนเช้ามีดจะมีปู่สังขานต์ ย่าสังขานต์ สวมใส่เสื้อผ้าสีแดงล่องแพไปตามลำน้ำนำสิ่งชั่วร้ายมาด้วย ชาวบ้านจะทำการยิงปืนหรือจุดประทัดเพื่อเป็นการปัดเป่าสิ่งชั่วร้ายออกไป

วันที่สอง คือ วันเนา มีความเชื่อว่า ห้ามผู้ใดทะเลาะเบาะแว้งกัน ช่วงบ่ายจะขนทรายเข้าวัด

วันที่สาม คือ วันพญาวัน เป็นวันเริ่มศักราชใหม่ มีการทำบุญตักบาตร ทำทานขันข้าว

วันที่สี่ คือ วันปากปี วันนี้นิยม เมฆูอาหารหรือขนม ที่ทำมาจากขนุนและทำพิธีบูชาข้าวลดเคราะห์

วันที่ห้า คือ วันปากเดือน ถือเป็นวันเริ่มเดือนใหม่ มีการดำหัวผู้ใหญ่และการเล่นสาดน้ำ

ภาคอีสาน

ประเพณีสงกรานต์ภาคอีสาน เรียกว่า “**บุญสงกรานต์**” หรือ “**บุญเดือนห้า**” หรือ “**สังขานต์**”

วันที่ ๑๓ เมษายน เรียกว่า “**มือสงกรานต์ล่อง**” หรือ “**มือสงกรานต์พาย**”

วันที่ ๑๔ เมษายน เรียกว่า “**มือเนา**” ชาวบ้านจะแต่งกายสวยงาม นำอาหารไปตักบาตรที่วัด ขอพรจากพระภิกษุผู้ใหญ่ และสร่งน้ำพระพุทธรูปรดไปตามรางริน หนุ่มสาวมักรวมกลุ่มไปรดน้ำขอพรผู้ใหญ่ มีการจัดทำบายศรีสู่ขวัญผู้ใหญ่ หลังจากนั้นจึงเล่นรดน้ำกันเอง และช่วงกลางคืนมีการร่วมกันสวดมนต์เย็นและฟังธรรม

วันที่ ๑๕ เมษายน เรียกว่า “**มือสงกรานต์ขึ้น**” นิยมฉลองสงกรานต์ต่อเนื่อง ๗ - ๑๕ วัน ในช่วงเทศกาลสงกรานต์คนที่ไปทำงานยังต่างถิ่นจะเดินทางกลับภูมิลำเนาเพื่อเป็นการรวมญาติและทำบุญอุทิศบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว เรียกว่า “**สักอนิจจา**”

ภาคกลาง

วันเถลิงศกขึ้นปีใหม่ มีการสร่งน้ำพระพุทธรูปและรดน้ำผู้ใหญ่เพื่อแสดงความกตัญญูทเวที ในกรุงเทพมหานครประชาชนนิยมตักบาตรและสร่งน้ำพระพุทธสิหิงค์ ณ ที่องสนามหลวง

ประเพณีสงกรานต์ในเขตภาคกลางที่มีชื่อเสียงและมีความสำคัญยังมีในหลายพื้นที่ อาทิ ประเพณีสงกรานต์มอญ มีการจัดในหลายพื้นที่ในประเทศไทย เช่น บ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นต้น โดยมีพิธีกรรมและการเล่นที่หลากหลาย ตั้งแต่การทำบุญถือศีล การแข่งขันวิ่งแข่งต่อท้ายกบิลพรหม เทวดาและนางสงกรานต์ การแห่ข้าวแช่ การแห่ธงตะขาบ การสรงน้ำพระ การค้าโพธิ์ การขนทรายเข้าวัด และการเล่นสบ้า

ประเพณีสงกรานต์พระประแดง เดิมเรียกว่า สงกรานต์ปากลัด เป็นรูปแบบที่คงรักษาวัฒนธรรมของชาวมอญ-ไทย ที่ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เป็นหนึ่งในงานเทศกาลมหาสงกรานต์ ๔ ภาคของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีการจัดขบวนแห่ที่ยิ่งใหญ่และสวยงามตระการตา ขบวนแห่นางสงกรานต์ ขบวนรถบุปผชาติ ขบวนสาวงาม-หนุ่มลอยชาย เอกลักษณะการแต่งกายด้วยชุดไทยรามัญและชุดลอยชายเพื่อไปทำบุญที่วัด เวลากลางวันจะมีการเล่นสบ้าตามบ้านเรือนต่าง ๆ โดยการเล่นน้ำในวันสงกรานต์พระประแดง หรือเรียกว่า “วันไหล” จัดขึ้นในช่วงวันหยุดเสาร์ – อาทิตย์ หลังจากงานสงกรานต์ปกติประมาณ ๑ สัปดาห์

ภาคใต้

ประเพณีขึ้นปีใหม่ของภาคใต้เรียกว่า “วันว่าง” หมายถึง ว่างเว้นจากการทำงานทุกชนิด อีกทั้งยังมีความเชื่อต่าง ๆ เช่น การห้ามตัดผม ห้ามตัดเล็บ ห้ามฆ่าสัตว์ เป็นต้น โดยปกติจะจัดขึ้น ๓ วัน คือ วันที่ ๑๓ - ๑๕ เมษายน เป็นโอกาสที่จะแสดงความกตัญญูต่อผู้ใหญ่ โดยการจัดหาผ้าใหม่ การอาบน้ำ สระหัว และขอพรจากผู้ใหญ่

วันที่ ๑๓ เมษายน คือ วันส่งเจ้าเมืองเก่า มีการทำความสะอาดบ้านเรือน และพิธีกรรมสะเดาะเคราะห์ เรียกว่า ลอยเคราะห์ หรือลอยแพ เป็นการทำให้เคราะห์กรรมลอยไปกับเจ้าเมืองเก่า และสรงน้ำพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมือง

วันที่ ๑๔ เมษายน คือ วันว่าง มาจากความเชื่อว่า ในวันนี้ยังไม่มีเทวดารักษาเมือง ชาวบ้านจึงหยุดการทำงานและไปทำบุญตักบาตร นำอาหารไปทำบุญถวายเพลที่วัด มีการทำพิธีเรียกว่า “ทำขวัญข้าวใหญ่” คือ การมัดรวงข้าวนำไปทำขวัญข้าวร่วมกันที่วัดเพื่อความเป็นสิริมงคลในการทำมาหากิน และรดน้ำขอพรผู้ใหญ่ รวมถึงทำบุญอุทิศเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้บรรพบุรุษ

วันที่ ๑๕ เมษายน คือ วันรับเจ้าเมืองใหม่ บางท้องถิ่นเรียกว่า วันเบญจจา หรือปิญจา เป็นวันรับเทวดาองค์ใหม่มาดูแลรักษาบ้านเมือง มีการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าและเครื่องประดับใหม่ บางบ้านมีการจัดพิธีรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่เรียกว่า “พิธีจตุรมุข”

จัดทำโดย : กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ
คณอก.จัดกิจกรรมส่งเสริมให้กำลังพลของ ทอ.มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการ